

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت زینب سلام الله عليها شهرستان یزد

عنوان

ولایت مداری از دیدگاه آیات و روایات

پژوهشگران

زینب طائفی

راضیه مرتضوی

اکرم مرادی باغبیدی

چکیده

ولایت یکی از ارکان اصلی و آموزه‌های اساسی دین مبین اسلام و به تعبیر دقیق‌تر، اصلی‌ترین و اساسی‌ترین آموزه آن است. هدف اصلی این تحقیق، بررسی مؤلفه‌های ولایت‌مداری و عوامل مؤثر بر تحکیم آن بر مبنای آیات قرآن کریم و روایات معصومین علیهم السلام است. بخش‌های مختلف این تحقیق شامل دلایل اهمیت ولایت‌مداری، مؤلفه‌های ولایت‌مداری، عوامل مؤثر در تحکیم ولایت‌مداری، آثار روحی و معنوی ولایت‌مداری می‌باشد که در این تحقیق، با استناد به آیات قرآن کریم و روایات نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که آموزه‌های اسلامی، زمانی معنای واقعی به خود می‌گیرد که در چارچوب ولایت و در محور و مدار آن تحقق یابد. شرط پذیرش اعمال، ولایت‌مداری است و هر کس که به ولایت نزدیک‌تر شود و در ولایت‌مداری استوارتر گردد، بهره بیشتری از چشمه‌های معنوی خواهد برد؛ اما بهره‌مندی از این مهم به تنهایی و بدون همراهی افراد نزدیک به انسان همچون خانواده بسیار سخت و گاهی ناممکن خواهد بود.

کلیدواژه: ولایت‌مداری، خانواده، آیات و روایات

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
۱- مفهوم شناسی.....	۲
۱-۱- معنای لغوی ولایت.....	۲
۲-۱- معنای اصطلاحی ولایت.....	۲
۲- انواع ولایت.....	۷
۱-۲- ولایت الله.....	۷
۲-۲- ولایت پیامبر اکرم صلی الله و علیه و آله و سلم.....	۸
۳-۲- ولایت ائمه اطهار علیهم السلام.....	۹
۴-۲- ولایت فقیه.....	۹
۵-۲- ولایت پدر بر خانواده.....	۱۰
۳- مبانی ودلائل اهمیّت ولایت مداری.....	۱۱
۱-۳- تجلّی توحید.....	۱۱
۲-۳- بالا بردن عمل صالح.....	۱۳
۳-۳- برقراری نظم.....	۱۳
۴-۳- تداوم حیات جامعه.....	۱۴
۵-۳- ولایت؛ اساس و شالوده اسلام.....	۱۵
۴- ویژگی ولایت مداران حقیقی.....	۱۶

۱۷.....	۱-۴- بصیرت
۱۸.....	۲-۴- اطاعت
۱۹.....	۳-۴- محبّت
۲۰.....	۴-۴- صبر و استقامت
۲۱.....	۵- آثار و ثمرات ولایت‌مداری
۲۱.....	۱-۵- دستیابی به ایمان حقیقی و راستین
۲۱.....	۲-۵- تهذیب نفس
۲۲.....	۳-۵- قبولی اعمال
۲۲.....	۴-۵- شفاعت ائمه علیهم السلام
۲۳.....	۵-۵- رستگاری
۲۳.....	۶-۵- ورود به بهشت
۲۴.....	۷-۵- محشور شدن با امام حق
۲۵.....	۶- عوامل مؤثر در تحکیم ولایت‌مداری
۲۵.....	۱-۶- زیارت ائمه
۲۶.....	۲-۶- اتمام حج با زیارت امام
۲۶.....	۳-۶- شناخت قرآن کریم و انس با آن
۲۸.....	نتیجه گیری
۲۹.....	منابع

مقدمه

از جمله مباحثی که نیاز به بررسی‌های بسیار و دقیق دارد، توجه کردن به مسئله ولایت است. برخی پنداشته‌اند که ولایت منحصر و محدود به محبت و مودت نسبت به اهل بیت علیهم السلام است، در صورتی که با استناد به قرآن و روایات معصومین علیهم السلام معلوم می‌شود که در بحث دیگری هم مطرح می‌باشد. یکی از مهم‌ترین آنها، مسئله رهبری امت اسلام بعد از پیامبر اکرم صلی الله و علیه و آله و سلم است که به اعتقاد شیعه، به امر خدا و پیامبر صلی الله و علیه و آله و سلم بر عهده امامان دوازده‌گانه بوده است و پس از ایشان و در زمان غیبت امام عصر(عج)، بر عهده فقیه عادل، آگاه و جامع شرایط است.

قرآن کریم در عین اینکه ولایت حقیقی را کاملاً از آن خدا و منحصر در او می‌داند، مرتبه ای از آن را برای پیامبر اکرم صلی الله و علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام و همچنین ولایت پدرنسبت به فرزندان اثبات کرده است. هر مسلمانی برای رسیدن به کمال، نیازمند به ولی و رهبر است تا او را در مسیر رسیدن به کمال الهی هدایت کند. در زمان رسول اکرم صلی الله و علیه و آله و سلم، الگو و پیشوای مسلمانان، خود حضرت بوده است و پس از ایشان این منصب به اهل بیت علیهم السلام و پس از ایشان، به مرجع و رهبر دینی فقیه و جامع شرایط رسیده است. از آنجایی که خانواده کوچک ترین واحد اجتماعی به حساب می‌آید در این نوشتار با محوریت خانواده ولایت مداری را مورد بررسی قرار می‌دهیم و چون در خانواده علاوه بر ولایت خدا و امام ولایت پدر نیز مطرح است از هر سه مقوله تحت عنوان ولایت مداری یاد می‌شود و هر جا که لازم باشد به تفکیک انواع ولایت مداری پرداخته می‌شود. از این رو، مسئله اصلی تحقیق حاضر این است که مؤلفه‌های مؤثر در ولایت مداری کدام است

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ...: ای کسانی که ایمان آورده‌اید!

اطاعت کنید خدا را و اطاعت کنید پیامبر خدا و اولو الأمر [= اوصیای پیامبر] را!...» (نساء / ۵۹۹).

منظور از اولی الأمر (صاحب فرمان) باید کسان خاصی باشند که امام رضا علیه السلام آنان را معرفی

کرده است و فرموده است: «يَعْنِي الَّذِينَ أَوْرَثَهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ» (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۲: ۹۸۸). در

این آیه، اولی الأمر همان کسانی هستند که وارث کتاب و حکمت هستند.

نتیجه گیری

ولایت یکی از مسائل مهمی است که همواره مورد توجه قرار گرفته است ولایت منحصر و محدود به محبت و مودت نسبت به اهل بیت علیهم السلام نیست بلکه در ابعاد گسترده تر و وسیع تری بررسی می شود . ولایت در مرتبه بالا ولایت الله و پس از آن ولایت رسول خدا صلی الله و علیه و آله و سلم است . ولایت ائمه اطهار علیهم السلام ، ولایت فقیه و ولایت پدر بر خانواده مراتب دیگری از ولایت هستند که مورد توجه دین مبین اسلام قرار گرفته است .

دلایل اهمیت ولایت مداری ؛ تجلی توحید ، بالا بردن عمل صالح، برقراری نظم و تداوم حیات جامعه را می توان نام برد و باید توجه داشت که ولایت اساس و شالوده است .

ولایت مداران حقیقی ویژگی های زیادی دارند که مهمترین آن ها بصیرت است هر چند که اطاعت ، محبت ، صبر و استقامت نیز در ولایت مداران واقعی به وضوح دیده می شود .

ولایت مداری آثار و ثمرات زیادی به دنبال دارد از جمله : دستیابی به ایمان حقیقی و راستین، تهذیب نفس، قبولی اعمال ، شفاعت ائمه علیهم السلام ، رستگاری ، ورود به بهشت و محشور شدن با امام حق .

کسانی که خواهان رسیدن به کمال و دستیابی به مقام ولایتمداری هستند باید با زیارت ائمه ، اتمام حج با زیارت امام و شناخت قرآن کریم و انس با آن ، ولایت مداری را در خود تقویت و تحکیم کنند .

منابع

* قرآن کریم.

۱. آملی، سیدحیدر، نصّ النصوص (تصحیح هانری کربن و عثمان اسماعیل یحیی) تهران:

توس ، ۱۳۷۸

۲. ابن بابویه قمی، ابوجعفر محمد ، امالی (ترجمه محمدباقر کمره‌ای) ، تهران:

اسلامیه، ۱۴۰۴ق.

۳. _____ ، خصال، (ترجمه محمدباقر کمره‌ای) قم: دفتر انتشارات

اسلامی، ۱۴۰۳ق .

۴. _____ ، معانی الأخبار (تحقیق علی اکبر غفاری)، قم: دفتر

انتشارات اسلامی، ۱۳۶۱.

۵. _____ ، علل الشرائع ، چاپ پنجم (ترجمه و تحقیق از سید

محمدجواد ذهنی تهرانی) قم: انتشارات مؤمنین. ۱۳۸۴.

۶. _____ ، صفات الشیعه و فضائل الشیعه (ترجمه علی اکبر

میرزایی) قم: انتشارات علویون، ۱۳۹۱.

۷. ابن حنبل، احمد ، مسند ، بیروت: دارالفکر. ۱۴۱۴ق.

۸. اربلی، علی بن موسی ، کشف الغمّه فی معرفه الأئمّه ، تبریز: مکتبه بنی هاشمی، ۱۳۸۱ق.

۹. جوادی آملی، عبدالله ، وحی و رهبری، تهران: انتشارات الزهراء ، ۱۳۶۹.

۱۰. حائری، محمد مهدی، شجره طوبی، نجف: مکتبه الحیدریه، ۱۳۸۵ق.
۱۱. ذوعلم، علی، تجربه کارآمدی حکومت ولایی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۰.
۱۲. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی الفاظ قرآن (ترجمه سید غلامرضا خسروی حسینی) تهران: مرتضوی، ۱۳۸۸.
۱۳. صبحی، صالح، نهج البلاغه، قم: انتشارات هجرت، ۱۳۹۵ق.
۱۴. سید رضی، محمد، نهج البلاغه، چاپ اول، قم: مؤسسه نهج البلاغه، ۱۴۱۴ ه ق
۱۵. طباطبائی، سید محمدحسین، المیزان، بیروت: مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، ۱۴۱۷ق.
۱۶. طوسی، محمد بن حسن، الأمالی، چاپ اول، قم: دار الثقافه، ۱۴۱۴ق.
۱۷. عاملی، زین الدین بن علی، منیه المريد فی أدب المفید و المستفید (تحقیق رضا مختاری) قم: مکتب الاعلام الإسلامی، ۱۴۰۹ق.
۱۸. عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، قم: مؤسسه آل البيت، ۱۴۱۲ق.
۱۹. عروسی حویزی، عبدعلی بن جمعه، تفسیر نور الثقلین، (تحقیق سید هاشم رسولی محلاتی) چاپ چهارم. قم: اسماعیلیان، ۱۴۱۵ق.
۲۰. فخر رازی، محمد بن عمر، التفسیر الکبیر. بیروت: دار إحياء التراث العربی، ۱۴۲۲ق.
۲۱. قرشی بنایی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، قم: دارالکتب الإسلامیه، ۱۳۸۱.
۲۲. قرضاوی، یوسف، سیمای صابران در قرآن (ترجمه محمدعلی لسانی فشارکی) قم: بوستان کتاب، ۱۳۸۶.
۲۳. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان. (ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای) قم: دانش، ۱۳۸۹.

۲۴. کلینی، محمد بن یعقوب ، اصول کافی (ترجمه محمد باقر کمره‌ای) چاپ هشتم. تهران:

انتشارات اسوه. ۱۳۸۵.

۲۵. مجلسی، محمد باقر، بحار الأنوار، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق .

۲۶. محمدی ری‌شهری، محمد ، رهبری در اسلام. قم: دارالحديث، ۱۳۷۶.

۲۷. _____، میزان الحکمه ، (ترجمه حمیدرضا شیخی) چاپ سوم.

قم: دار الحديث، ۱۳۸۱.

۲۸. مطهری، مرتضی ، مجموعه آثار، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۷۸.

۲۹. _____، ولاءها و ولایت‌ها، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۹۰.

۳۰. نوری طبرسی، میرزا حسین ، مستدرک الوسائل، قم: مؤسسه آل البيت، ۱۴۰۸ ق..